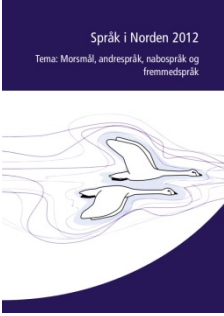


# Sprog i Norden

Titel:	Status for grønlandsk	
Forfatter:	Mimi Karlsen	
Kilde:	Sprog i Norden, 2012, s. 1-5 [i hæftet: s. 9-14]	
URL:	<a href="http://ojs.statsbiblioteket.dk/index.php/sin/issue/archive">http://ojs.statsbiblioteket.dk/index.php/sin/issue/archive</a>	

© Dansk Sprognævn

## Betingelser for brug af denne artikel

Denne artikel er omfattet af ophavsretsloven, og der må citeres fra den. Følgende betingelser skal dog være opfyldt:

- Citatet skal være i overensstemmelse med „god skik“
- Der må kun citeres „i det omfang, som betinges af formålet“
- Ophavsmanden til teksten skal krediteres, og kilden skal angives, jf. ovenstående bibliografiske oplysninger.

## Søgbarhed

Artiklerne i de ældre numre af Sprog i Norden (1970-2004) er skannet og OCR-behandlet. OCR står for 'optical character recognition' og kan ved tegngenkendelse konvertere et billede til tekst. Dermed kan man søge i teksten. Imidlertid kan der opstå fejl i tegngenkendelsen, og når man søger på fx navne, skal man være forberedt på at søgningen ikke er 100 % pålidelig.

# Status for grønlandsk

Mimi Karlsen

*Mimi Karlsen holdt sin velkomsttale ved årsmødet 23. august 2011. Den er gengivet nedenfor i sin fulde udstrækning. Mimi Karlsen redegør for det grønlandske sprogs status her og nu og beskriver den nye sproglov, de mange vanskeligheder der er i afkoloniseringsprocessen, og i det at der er så relativt få grønlandsktalende til at varetage de samme opgaver som en stor befolkning har. Trods disse vanskeligheder er grønlandsk et fuldt moderne, litterær, kultursprog som værnes og udvikles til at passe til det grønlandske samfund. (red.)*

Kære medlemmer af Nordiske Sprognævn, personalet ved Nordisk Sprogkoordination, netværksmødedeltagere og andre nordiske venner som gæster os her i Ilulissat. Det er mig en ære at byde jer velkommen til Kalaallit Nunaat, Nunarput, Grønland, hvor det nordiske sprog møde afholdes med overskriften: "Modersmål, andetsprog, nabosprog og fremmedsprog". Jeg vil indledningsvis gerne takke de nordiske sprognævn for at udpege Oqaasileriffik (det grønlandske sprogsekretariat) og Grønlands Sprognævn som vært for dette års sprog møde her i Ilulissat. Det er anden gang, at nordisk sprog møde bliver afholdt i Grønland.

Siden sidste møde kan jeg sige, at landet langsomt, men med sikre skridt, styres mere og mere fra Grønland selv. Vi har brugt mange kræfter for at opnå disse ændringer. Alene det, at vi juridisk er blevet anerkendt som et folk, har haft sin enorme betydning. Vi er et folk på lidt over 56.000 mennesker og har først fået vore reelle demokratiske borgerlige rettigheder for 50 år siden. Udviklingen fra kolonistatus til selvstyrende status har fundet sted igennem et par generationer.

De ældre har været vor ballast i vore bestræbelser. Det er dem, som gang på gang markerede, at vi går de nye tider i møde med vor folkesjæl, og ikke mindst med vort sprog i behold. Der kan være ideologier, og der kan være andre strømninger for forandring, men sproget er det som har bundet os sammen som et folk, vores spejl til vore intellektuelle færdigheder. Sproget er den betydeligste kulturarv vi har. Det har været med til at præge vores mentalitet mod åbenhed for andre kulturer og andre strømninger.

Det kan derfor ikke undre nogen, at tanken om at støtte mangfoldighed og

tolerance, med afsæt i den grønlandske kulturarv, kendetegner de nye politiske strømninger. Det er også på den baggrund, vi har baseret vore sprogpoltiske initiativer. Vi har erkendt, at et folk på lidt over 50.000 skal arbejde hårdt for at holde sproget i live. Men styrken ligger i, at det grønlandske sprog i hele den politiske historie har været en mærkesag. Ved det grønlandske sprogs styrkelse og bevarelse har vi måttet forholde os til og sammenligne os med andre samfund. Hvordan er de andre oprindelige folks situation, og hvordan er andre minoriteters forhold til deres majoritetssamfund? Vi har erfaret, at antallet af sprogbrugere ikke burde være barrieren. Arbejdsbyrden for et sprog på 50.000 brugere er lige så stor som et sprog med 50 millioner brugere. Det ekstra arbejde ligger i, at der ikke er mange sprog, som er udformet som Inuitsprog.

## **Sprogpolitik og sprogloven**

Ved udførelse af sprogpoltiske initiativer har vi klart adskilt uddannelsespolitik fra sprogpolitik. Der er rundt omkring i verden nok så gode sprogpoltiske initiativer, der blev druknet af uddannelsespolitikken for siden aldrig at blive rettet op igen. Inden jeg forlader forudsætningerne for sprogpoltikken skal jeg nævne, at vi på eget sprog i 200 år har en litterær tradition, og at vi har tradition for oversættelser af udenlandsk litteratur. Sprogpoltisk redegørelse blev udført af Oqaasileriffik i 2001. Efterfølgende blev der så lavet redegørelse om sproglig integration i 2006. Selvstyrekommissionen formulerede i 2009, at det grønlandske sprog er det officielle sprog i Grønland i Lov om Grønlands Selvstyre. Inatsisartutlov om sprogpolitik blev vedtaget i 2010. Formålet med sprogloven er at sikre klare rammer for landets sprogpolitik, herunder om sproglig integration ved at

- 1) sikre det grønlandske sprog som et komplet og samfundsbærende sprog,
- 2) styrke det grønlandske sprog og udvikling heraf som modersmål og andetsprog,
- 3) imødegå og fjerne de eksisterende sprogbarrierer, så tosprogethed og flersprogethed kan blive en styrke og en rigdom,
- 4) fremme kontinuitet i sproglig tilegnelse i samfundet for at styrke Grønland som et videnssamfund.

Ved sproglig integration forstås fjernelse af sprogbarrierer og styrkelse af sprogtilgængeligheden for forskellige persongrupper med henblik på at forbedre mulighederne for borgernes deltagelse i samfundet og styrkelse af den grønlandske fællesskabsfølelse og identitet. Det grønlandske sprog er det officielle sprog i Grønland, og anvendes i offentlige forhold. Det danske sprog kan anvendes i offentlige forhold, og engelsk og andre fremmedsprog anvendes i det omfang, der er behov herfor. Sprogloven er desuden nyskabende, idet de offentlige myndigheder og virksomheder samt private virksomheder med mindst 10 ansatte er forpligtet til at udarbejde sprogpolitik på deres arbejdspladser.

Efter vedtagelsen af den grønlandske sproglov, blev der rejst debat om specielt tre områder. Det var om sproganvendelse ved annoncer, reklamer og skiltning, det grønlandske sprog i medierne og translatøruddannelsen. Med hensyn til skiltning skal det siges, at vi i Grønland har en retskrivning vedtaget ved lov fra 1973. Denne lov, som vedrører retskrivningsreform for Grønland, indførte den nye fonemiske og ikke-fonetisk baserede retskrivning, og ved vedtagelsen af loven, har man ikke afskaffet den gamle retskrivning. Vi har også gennem årene oparbejdet en sproglig standard på skrift, som har sin anvendelse i det officielle sprog i administrationen, i retsvæsenet, i lovgivning og i officielle dokumenter. Problemet med skiltning ligger bl.a. i, at mange blander den gamle og den nye retskrivning i samme tekst, og at den dansk-sprogede del af befolkningen tager det danske tekst for givet den dag i dag. Sprogsekretariatet har gjort opmærksom på dette problem, bl.a. ved afholdelse af seminar om skiltning. Der er sket en lille bevægelse i gang om at rette op på problemet.

Naalakkersuisut regner med at fremsætte et ændringsforslag til næste år til lov om sprogpolitik, og på nuværende tidspunkt arbejdes der på at undersøge mulighederne for at lovgive om sproganvendelse ved annoncer, reklamer, skilte og ved skriftlige henvendelser til forbrugerne.

I 2010 var der en debat om sprog i medierne med specielt henblik på det grønlandske sprog, eller manglen og forkert anvendelse af det. Debatten havde fokus på, at de grønlandsksproget uddannede journalister skriver deres artikler på dansk og får dem oversat. Det handler ikke om placering af ansvar, men en holdning til det grønlandske sprog i en tid, hvor det grønlandske sprog er det officielle sprog. Udover at der blev skrevet på dansk, begrundes anklagerne især på forkert brug af bestemte ord, som ikke er baseret på dialektvariationer.

I 2010 nedsatte Naalakkersuisut en arbejdsgruppe om medier, hvor de bl.a. fik opgave til at overveje og komme med indstillinger til tilrettelæggelsen af

en fremtidig mediepolitik, der bygger på informations- og ytringsfrihed, sikrer spredning og styrke det grønlandske sprogs stilling i mediebilledet.

## **Oversættelser**

Der er gennem tiden, efter europæisk kontakt, udviklet en oversættelsesvirksomhed som på lødig vis dækker det grønlandske sprog. Allerede fra 1880'erne blev Det nye og det gamle testamente og salmer oversat. Nogle af salmerne er direkte oversat, og mange er gendigtet eller versioneret til grønlandsk. Vi har oversættelser af litterære klassikere fra andre sprog, og man kan således læse Sven Diva, Storfangeren, Moderen, Et dukkehjem, Himmerlandske historier, Noatun, De fortabte spillemænd, Pippi Langstrømpe og lytte til udsendelser om Nils Aslak Valkäpiapä's joikdigte i Grønlands Radio. Siden 1950'erne har man udviklet oversættelse af det juridiske sprog, ligesom menneskerettighederne er blevet oversat.

Ilisimatusarfik (Grønlands Universitet) har markeret sig som medspiller med hensyn til holdninger til det sproglige aspekt af samfundet og vidensbasen. Translatøruddannelsen skulle kunne hjælpe på korrekt sprogbrug på standardsproget, bredere paratviden om andre kulturer, og mere reflekteret sprogbrug i det daglige sprog. Dette vil så kunne hjælpe til at løfte det grønlandske sprogs status i alle områder, også i specialiserede domæner.

Af internationale retskilder som Grønland er omfattet af, er f.eks. Nordisk Sprogkonvention og Deklaration om oprindelige folks rettigheder. Nordisk Sprogkonvention er ratificeret af Danmark, uden at konventionen omfatter det grønlandske sprog. Senere er der så løbende debat om, at konventionen skal omfatte selvstyrende områders sprog. Initiativer fra Nordisk Råd og Nordisk Sprogråd om Deklaration om nordisk sprogpolitik blev vedtaget, og der er konkret arbejde for en ændring af konventionens anvendelsesområder. FN har pr. september 2007 vedtaget Deklaration om de oprindelige folks rettigheder. Deklarationen understreger bl.a. alment gældende menneskerettigheders anvendelighed og omfatter bl.a. de oprindelige folks sproglige rettigheder. Deklarationen er støttet af samtlige nordiske lande repræsenteret i FN.

Set i bakspejlet har Grønland gennemgået en hastig udvikling i forbindelse med afkoloniseringsprocessen. Moderniseringen af Grønland har blandt andet medført til danisering, også sprogmæssigt, og senere grønlandisering. Den sproglige krise mellem 1950 og 1980 har haft nogle efterdønninger, som kan være svære at overkomme. Det var dengang sproget så godt som mistede status blandt folk med mellemuddannelser. Alt skulle være dansk dengang, uddannelser, vejledninger, alt og alle, undtagen i de religiøse områder. Denne tids grønlandske elite, som var ca. 10 procent af befolkningen, begyndte at

mene, at det håbløst at udvikle fangerkulturens sprog til det moderne grønlandsk, og denne holdning blev støttet af flertallet af danske autoriteter. Man lærte ikke at værne om det grønlandske sprog til trods for, at flertallet talte grønlandsk. Denne situation blev vendt om 180 grader efter hjemmestyrets indførelse. Nu lærte man ikke dansk nok til at kunne uddanne sig, eftersom det danske sprog fortsat er faglighedens sprog.

Der ligger fortsat mange spændende udfordringer fremover indenfor sprogområdet. Det er mit håb, at alle deltagere vil få et godt udbytte af seminaret og opholdet her i Ilulissat. På vegne af Naalakkersuisut vil jeg endnu engang byde jer velkommen til dette nordiske sprog møde i Ilulissat.

## Summary

Mimi Karlsen made her welcome speech at the annual meeting 23 December 2011. It is reproduced in full below. Mimi Karlsen describes the present status of the Greenlandic language, the new language act, the many difficulties there are in the decolonisation process and in that there are relatively few Greenlandic speaking people to carry out the same tasks which a large population has. Despite these difficulties, Greenlandic is a fully modern, literary and cultural language, which is protected and developed to suit the Greenlandic society (ed).

Emneord: grønlandsk sprog, grønlandsk, sproglov

**Mimi Karlsen** er medlem af Naalakkersuisut, det grønlandske selvstyres parlament.